

"התרומה של הפרויקטים שהשקנו לתמ"ג של ישראל תהיה 1.8 מיליארד שקל"

בחברה לתועלת הציבור SFI מסכמים את האימפקט הצפוי מ-6 האג"ח החברתיות שהשיקו עד כה ■ בחברה מעריכים את החיסכון הישיר לגופים הציבוריים ב-97 מיליון שקל ■ לפי דו"ח שפירסמו, כל סטודנט למדעי המחשב שהם מצליחים להשאיר בחוג יתרום 5 מיליון שקל לתמ"ג

06:16 22.09.2021 מאת: ג'ניה וולינסקי

כמה שווה למדינה עובד היי-טק? כלומר, כמה תרוויח הכלכלה הישראלית אם סטודנט למדעי המחשב לא יפרוש מלימודיו לפני הזמן וישתלב בתעשייה? התשובה של SFI (Social Finance Israel), בדו"ח שיצא לאחרונה, היא שסטודנט כזה שישתלב בהיי-טק יתרום לתמ"ג של ישראל סכום של כ-5 מיליון שקל.

מדובר בדו"ח תקופתי של SFI, חברה לתועלת הציבור שהוקמה ב-2013 כדי לקדם הזרמת הון לפתרון בעיות חברתיות בישראל דרך שימוש בכלי מימון חדשניים, בהן אג"ח חברתיות. בדו"ח האחרון מסכמים בחברה גם את התרומה העתידית הצפויה של פרויקט האג"ח החברתיות שהושקו עד כה, לאחר שאלה יגיעו לסימם. כך, לפי ההערכות של SFI, סך התרומה של פרויקט האג"ח החברתיות הראשון שיצא לדרך ב-2015 ונועד למנוע נשירה של סטודנטים מהחוג למדעי המחשב, בהתחשב במספר המשתתפים בו, הוא 931 מיליון שקל.

עומר שניר, סמנכ"ל מחקר ופיתוח ב-SFI מסביר בראיון משותף עמו ועם מנכ"ל SFI, ירון נוידרפר, את אופן החישוב: "אנחנו יודעים כמה מרוויחים מי שמסיימים את התואר וגם לקחנו הנחות שמרניות כי השכר קפץ בשנים האחרונות, אז אנחנו יודעים כמה זה תורם לתמ"ג. לקחנו גם בחשבון את העובדה שאם הסטודנט היה נושר, הוא עדיין היה עובד, אבל בפריז נמוך יותר. ביצענו את החישוב על פני כל הקריירה והיונו למונחים של היום". כך, לדבריו, סך התוספת לתוצר שכל סטודנט שיישאר בחוג יתרום למשק, כשחלק מזה הולך אליו ישירות, חלק הולך למיסים למדינה, חלק למעסיק וחלק לכלכלה הישראלית — מסתכם בכ-5 מיליון שקל לכל סטודנט.

פרט לתחום זה, הוציאה לפועל חברת SFI בשמונה השנים האחרונות של פעילותה עוד פרויקטים של אג"ח חברתיות בתחומים שונים, בהם אג"ח למניעת סוכרת מסוג 2 בקרב טרום סוכרתיים בסיכון גבוה; אג"ח לעידוד לימודי מתמטיקה ברמה של 4 ו-5 יחידות לבגרות בתיכונים ברהט; אג"ח למניעת בדידות של קשישים; ואג"ח לקידום אוכלוסייה של דרוזים צעירים להיי-טק. סך האימפקט הצפוי מהפרויקטים שיצאו לדרך עד כה המוצג בדו"ח מסתכם ב-1.8 מיליארד שקל, שרובו מגיע מהפוטנציאל הגלום בסטודנטים למדעי המחשב והתלמידים שסיימו בהצלחה 4 ו-5 יחידות לימוד במתמטיקה.

גם שם, מסביר שניר כי "יש המון מחקרים, לא שלנו, על כמה מרוויחים בוגרי 4 יחידות לימוד במתמטיקה ובוגרי 5 יחידות, משום שזה משפיע על מקצועות הלימוד באוניברסיטה ובהתאם גם על השכר העתידי. אנחנו גם יודעים לחשב כמה בוגרים חדשים התווספו לאחר הפרויקט".

אימפקט משמעותי צפוי גם מהאג"ח שהושקו רק באפריל אחרון, בתמיכת רשות החדשנות, שנועדו להכשיר 60 צעירים מהמגזר הדרוזי לענף ההיי-טק. "זה פרויקט במודל מעט שונה מהאחרים", אומר נוידרפר. "מי שיצליח בסוף הפרויקט להתקבל לעבוד בהיי-טק ויקבל יותר מ-12 אלף שקל, יחזיר את הכסף שהושקע בהכשרתו, אבל מי שלא יגיע לרמת השכר הזאת לא יצטרך להחזיר דבר. זה ממש הלואה מותנית הכנסה".

"לראשונה פרויקט חברתי מחזיר כסף"

איגרות חוב (אג"ח) חברתיות נולדו כדי לחבר את עולם הפילנתרופיה לעולם העסקים — כך שתרומה למטרות חברתיות תנוהל כמו עסק ותניב תשואה למשקיעים בה. הרעיון שעומד בבסיס המודל הוא שהמימון לפרויקט מגויס ממשקיעים ומוחזר להם על ידי הגוף המזמין את האג"ח, בתוספת תשואה, וזאת בהתאם לעמידה ביעדים שנקבעו מראש. אם לא מגיעים כלל ליעדים המינימליים שנקבעו, ההשקעה הופכת לתרומה.

SFI הוקמה על ידי סר רונלד כהן — שמוכר בעיקר כאחד מראשי קרן אייפקס, אך בעולם מפורסם גם בתור מי שהגה את הרעיון של האג"ח החברתיות. פרט לששת הפרויקטים שיצאו לפועל, ב-SFI מציינים כי יש עוד יותר מ-20 פרויקטים נוספים בשלבי פיתוח שונים.

הגם שאף אחד מהפרויקטים עוד לא הגיע לסיום, כך שלא ניתן לבדוק את מידת השפעתם הסופית, מציין נוידרפר כי כבר ניתן לראות את תוצאותיו החלקיות של הפרויקט הראשון והוא מגדיר אותן כהצלחה.

הפרויקט, כאמור, נועד למנוע נשירה של סטודנטים ממדעי המחשב מהחוג. הפרויקט יצא לדרך מכיוון שלפי נתוני SFI שיעור הסטודנטים שאינם מסיימים את התואר יכול להגיע גם ל-40% והתופעה מטרידה גם את המוסדות האקדמיים שמפסידים מכך 100–150 אלף שקל לכל סטודנט, ולכן הם מוכנים להשקיע כדי למנוע את התופעה.

התוכנית שמפעילה עמותת אלומה עבור SFI פועלת בחוגים למדעי המחשב באוניברסיטת חיפה ובמכללה האקדמית תל אביב-יפו, ולומדים במסגרתה סטודנטים שחלקם התקבלו לשנה א' על תנאי, שכן היו מתחת לרף הקבלה הנהוג במכללה. "עשינו שלושה מחזורים והפרויקט נמצא כעת בשנתו השישית, כש-80% מהתוצאות שלו אנחנו כבר יודעים היום. אנחנו מעריכים שהצלחנו להפחית את הנשירה של הסטודנטים ביותר מ-30% בשני המוסדות לעומת שיעורי הנשירה שהיו די יציבים בחמשת השנים הקודמות. לגבי הסטודנטים שהתקבלו על תנאי, יותר מ-50% מהם צפויים לסיים לא רק את השנה הראשונה אלא גם את כל התואר", אומר נוידרפר.

הפרויקט גייס השקעות בסך של 8 מיליון שקל משלושה משקיעים — בנק לאומי, קרן אדמונד דה רוטשילד ופמילי אופיס ישראלי. לדברי נוידרפר, "עד היום המשקיעים כבר קיבלו בחזרה 60% מההשקעה שלהם, כשבכל שנה אנחנו מחשבים את מה שבוצע בפועל אל מול התחזית. אנחנו מעריכים שבסופו של הפרויקט הוא יחזיר את כל הכסף יחד עם תשואה שנתית של 4%. זוהי הפעם ראשונה בתולדות ישראל שבה פרויקט חברתי מחזיר כסף למשקיעים בו". זאת, בשונה מפרויקטים חברתיים שהם על טהרת הפילנתרופיה.

"לא מדובר במספרים שהמצאנו"

נוידרפר גם מספר מה סיפק הפרויקט לסטודנטים. מדובר גם בסיוע שאותו מגדיר נוידרפר כ"סמי אקדמי" ולחלקם אף ניתן סיוע כלכלי בדמות מלגה. "אנחנו יודעים לומר מי נכח בשיעורים ומי לא, והיה גם סיוע אישי לסטודנטים שנזקקו לכך. כתוצאה מהפרויקט

מינו באוניברסיטת חיפה, במשרד הרקטור, בעל תפקיד שאחראי על צמצום נשירה — וזו הצלחה נהדרת כי הם לוקחים את ה'בסט פרקטיס' שיצרנו ויכולים להנחיל אותו בכל הפקולטות באוניברסיטה", אומר נוידרפר.

יכולה לעלות ביקורת על שיטת המדידה שלכם. הרי מדובר בהערכות, שכן הפרויקטים טרם הגיעו לידי סיום.

נוידרפר: "אלה מספרים שמבוססים על התחזיות שאנחנו נותנים למשקיעים, ולא מספרים שפשוט המצאנו, והם לוקחים מעבודות כלכליות, למשל, כמה שווה טרום סוכרתי לקופות החולים. גם כשחברה עסקית מוכרת אג"ח למשקיעים, היא נשענת על הערכות לגבי כמה הם יעמדו ביעדים הרבעוניים".

שניר: "רמת המהימנות די גבוהה כי בסוף יש לזה קשר לתשלום — למשל, אם X סטודנטים נשרו פחות והשתלבו בתעשייה, כך נמדדת ההצלחה של הפרויקט. הגופים לא ישלמו על משהו שלא קרה".

איך אתם יודעים לנטרל השפעות נוספות? למשל, יכול להיות שבשנת הקורונה נשרו יותר סטודנטים בלי קשר להתערבות שלכם.

שניר: "ככלל, אנחנו מסתכלים על קבוצת השוואה ואת קבוצת השוואה בונים כל פעם בהתאם לסוגיה. באג"ח בתחום הסוכרת יש קבוצת ייחוס של אנשים שהם בעלי אותם מאפיינים ואנחנו עוקבים אחרי התוצאות שלהם. בתחום ההשכלה הגבוהה אי אפשר לבנות קבוצת ייחוס כזו, כי אנחנו עובדים עם כל הסטודנטים בחוג. שם לקחנו את התוצאות בשנים שעברו וראינו שנתוני הנשירה זהים לאורך 5 שנים אחורה, ואנחנו מודדים מול זה".

החיסכון נשאר בכיס של הגוף הציבורי

בדו"ח בוחנים ב-SFI גם את האימפקט שהם יצרו במובן הצר יותר, של החיסכון הישיר שנוצר כתוצאה ממששת הפרויקטים שהם הוציאו לפועל, ומבחינה זו מדובר בחיסכון של 97 מיליון שקל, לאחר שהם גייסו ממשקיעי אימפקט 49 מיליון שקל. נוידרפר מסביר: "למשל, אם יש אדם טרום סוכרתי שהצלחנו למנוע ממנו להפוך לסוכרתי, מעבר לזה שחסכנו כסף לו ולבני משפחתו, חסכנו כסף לקופות החולים בגלל הוצאות אשפוז ולביטוח הלאומי כי אם אותו חולה הופך לנכה, זה עולה למדינה יותר מההוצאות הרפואיות".

החיסכון הישיר עבור כל אחד מכ-2,000 משתתפי התוכנית למניעת סוכרת מוערך בכ-18 אלף שקל, כשאת סך התרומה של הפרויקט לתמ"ג מעריכים בדו"ח בכ-109 מיליון שקל. בסך התרומה לתמ"ג לוקחים בחשבון גם את זה שאנשים שהופכים לחולים נפלטים ממעגל עבודה או שיש ירידה בפריין העבודה שלהם.

באופן דומה, יצא לדרך לפני שנה פרויקט של מניעת בדידות קשישים. הפרויקט התחיל בפילוט שבו 200 קשישים, שנמצאים במצב של בדידות כרונית יקבלו שירותים חברתיים מותאמים עבורם מטעם עיריית תל אביב. SFI מעריכים שהפרויקט ייצר חיסכון של 48 אלף שקל בגין כל קשיש, כשבתרומה לתמ"ג מדובר בכ-6 מיליון שקל. שניר מסביר כי "עשינו עבודה כלכלית ובדקנו כמה חוסך כל אדם כזה, שיעלה פחות למערכת הבריאות ולמערכת הרווחה במקרה של הצלחה".

נוידרפר מוסיף כי "כיום הממשלה מחפשת מקורות ואנחנו מראים שבהשקעה של 50 מיליון שקל אפשר לחסוך 100 מיליון שקל — זה משמעותי". אך נוידרפר גם מסייג את האמירה — כי את כספי ההשקעה יצטרכו הגופים הציבוריים להחזיר למשקיעים יחד עם

תשואה. הרי הגופים הציבוריים (כמו האוניברסיטאות, קופות החולים והביטוח הלאומי במקרה של אג"ח בתחום הסוכרת, או משרד החינוך ועיריית תל אביב) התחייבו לשלם על תוצאות מוצלחות.

"במקרה של הגעה לתוצאה המקסימלית האפשרית, הם ישלמו 75 מיליון שקל בחזרה למשקיעים, והפער בין ה-97 מיליון שקל שחסכו למה שישלמו נשאר אצלם בכיס כחיסכון", מסכם נוידרפר.